

بیانیه مشترک UIAA ، ICAR و IFMGA درباره اهمیت گزارش دهی حوادث در کوهنوردی

The image shows the cover of a document titled "ACCIDENT DATA MANIFESTO". At the top, there are logos for UIAA, ICAR, and IFMGA. The title "ACCIDENT DATA MANIFESTO" is prominently displayed in bold. Below the title, it says "Seven principles for a reporting culture that saves lives". The document lists seven principles, each with a number and a brief description. A QR code is located at the bottom left of the document.

ACCIDENT DATA MANIFESTO
Seven principles for a reporting culture that saves lives

- 1 PREVENTION STARTS WITH UNDERSTANDING**
Understanding why accidents happen is the first step toward preventing future accidents.
- 2 ACCIDENT REPORTING SAVES LIVES**
Every accident and near miss provide lessons that should be retained and shared.
- 3 DATA TURNS EXPERIENCE INTO KNOWLEDGE**
Only systematic data collection and analysis can transform individual experiences into effective prevention.
- 4 SAFETY IS A SHARED RESPONSIBILITY**
A strong reporting culture depends on the active participation of the entire mountaineering community.
- 5 TRUST MAKES REPORTING POSSIBLE**
Reporting systems must protect privacy, ensure quality, and demonstrate clear benefits for everyone.
- 6 DON'T BLAME. LEARN.**
People should be able to report openly without fear of litigation, prosecution, or public shaming.
- 7 SHARE KNOWLEDGE. SAVE LIVES.**
By sharing what we learn, we can make mountain sports safer for everyone.

QR Code

حوادث بخشی جدایی ناپذیر از فعالیت های کوهستانی هستند. کوهنوردی، سنگ نوردی، کوهنوردی با اسکی و سایر فعالیت های مرتبط با کوهستان، حتی در صورت رعایت اصول ایمنی و برخورداری از تجربه و مهارت کافی، همچنان با خطر همراه اند.

اما تفاوت مهمی میان جامعه ای که صرفاً حوادث را ثبت می کند و جامعه ای که از حوادث یاد می گیرد وجود دارد.

فدراسیون جهانی کوهنوردی (UIAA)، کمیسیون بین المللی نجات آلباین (ICAR) و فدراسیون بین المللی انجمن های راهنمایان کوهستان (IFMGA) در سپتامبر ۲۰۲۶ با انتشار یک بیانیه مشترک، بر اهمیت ایجاد و تقویت نظام های گزارش دهی حوادث در کوهستان تاکید کرده اند.

از نگاه این سه نهاد بین المللی، هدف از گزارش حادثه، پیدا کردن مقصر نیست؛ هدف اصلی، شناخت بهتر عوامل منجر به حادثه و استفاده از این شناخت برای پیشگیری از حوادث آینده است.

بیانیه موضعی درباره گزارش دهی حوادث

۱. مقدمه

کوهنوردان همواره از خطرات ذاتی ورزش های کوهستانی آگاه بوده اند.

با وجود آنکه سنگ‌نوردان، کوهنوردان و سازمان‌های نماینده آنان همواره بر ترویج شیوه‌های ایمن تاکید داشته‌اند، حوادث و رخدادهای ناگوار همچنان اتفاق می‌افتند و گاهی پیامدهای سنگینی برای افراد درگیر، خانواده‌های آنان و جوامع پیرامونی به همراه دارند.

سازمان‌های امضاکننده این بیانیه، خود را متعهد به ایمنی در سنگ‌نوردی و کوهنوردی می‌دانند. یکی از ارکان اصلی این تعهد، ایجاد فرهنگ یادگیری مستمر است؛ به‌ویژه از طریق تحلیل حوادث و رخدادهای.

تنها زمانی می‌توانیم به سمت پیشگیری موثر و مبتنی بر شواهد حرکت کنیم که بدانیم چه چیزی اشتباه پیش رفته است.

در این بیانیه مشترک، ما بر اهمیت پیشگیری از حوادث بر پایه واقعیت‌ها و داده‌های عینی تاکید می‌کنیم.

از نهادهای ملی متولی فعالیت‌های کوهستانی، شرکت‌های بیمه، سازمان‌های راهنمایی و گردشگری حرفه‌ای، انجمن‌های ورزشی، خدمات امداد و نجات، مربیان، راهنمایان و همه کسانی که برای فعالیت‌های ایمن در فضای باز اهمیت قائل هستند، می‌خواهیم از این رویکرد حمایت کرده و در آن مشارکت کنند.

۲. چرا گزارش‌دهی حوادث اهمیت دارد؟

ایمنی در سنگ‌نوردی و کوهنوردی به مجموعه‌ای از عوامل وابسته است، از جمله:

- آمادگی و برنامه‌ریزی؛
- مهارت‌های مناسب و کافی؛
- ارزیابی صحیح محیط پیچیده و متغیر کوهستان؛
- آگاهی موقعیتی؛
- تجهیزات مناسب و استفاده صحیح از آنها؛
- رویه‌ها و فرایندهای قابل اتکا؛
- ارتباط موثر و مستمر؛
- همکاری مناسب اعضای تیم.

پیچیدگی فعالیت‌های کوهستانی در تنوع عواملی که می‌توانند در شکل‌گیری یک حادثه نقش داشته باشند، منعکس می‌شود.

معمولا یک حادثه حاصل "همسویی چندین عامل" است. تعیین علت دقیق حادثه ممکن است دشوار باشد و پیشگیری از نتیجه نهایی نیز همیشه آسان نیست.

به همین دلیل باید برای جمع‌آوری داده، تحلیل آنها و یادگیری از حوادث تلاش کنیم.

تنها با بررسی روندها و الگوهای حوادث گذشته است که می‌توانیم اقدامات مناسبی را برای ارتقای ایمنی کوهنوردی طراحی کنیم.

۳. داده‌های حوادث، ماده اولیه ایمنی در کوهنوردی هستند

هر حادثه و هر رخداد، فرصتی برای یادگیری از تجربه است.

کوهنوردان همواره داستان‌ها و تجربه‌های خود را با دیگران به اشتراک گذاشته‌اند تا دیگران بتوانند از آنها بیاموزند.

اما برای اینکه این روایت‌ها چیزی فراتر از شواهد یا تجربی و موردی باشند، باید آنها را جمع‌آوری و طبقه‌بندی کنیم، مشاهدات مرتبط را به آنها بیفزاییم و روایت‌ها را به داده قابل تحلیل تبدیل کنیم.

تنها زمانی که تصویر کلی را ببینیم، می‌توانیم ایمنی را به شکل موثر ارتقا دهیم.

ما برای داشتن یک رویکرد نظام‌مند به داده نیاز داریم:

- کوهنوردان برای بهبود مهارت‌ها، قضاوت‌ها و رویه‌های خود به داده نیاز دارند.
 - مربیان برای آموزش روش‌های ایمن‌تر به داده نیاز دارند.
 - تولیدکنندگان تجهیزات برای طراحی تجهیزات ایمن‌تر و جلوگیری از استفاده نادرست از آنها به داده نیاز دارند.
 - نهادهای مقررات‌گذار برای تدوین و ارتقای استانداردهای تجهیزات به داده نیاز دارند.
 - فدراسیون‌ها برای بهبود برنامه‌های آموزشی خود به داده نیاز دارند.
 - راهنمایان کوهستان برای آمادگی در برابر خطرات عینی و واقعی به داده نیاز دارند.
 - شرکت‌های بیمه برای ارزیابی سطوح خطر به داده نیاز دارند.
 - انسان‌ها برای یادگیری تفاوت میان خطرات واقعی و خطراتی که صرفاً تصور می‌شوند، به داده نیاز دارند.
- مهم‌تر از همه، کوهنوردان باید بپذیرند که همه انسان‌ها ممکن است دچار خطا شوند و باید بدون سوگیری و سرزنش، از اشتباهات یکدیگر بیاموزند.

ما به روایت‌ها نیاز داریم تا درس بگیریم و به داده‌ها نیاز داریم تا بفهمیم چه چیزهایی واقعا اهمیت دارند.

۴. گزارش‌دهی حوادث باید یک تلاش جمعی باشد

یادگیری نظام‌مند از حوادث نیازمند مشارکت جمعی جامعه کوهنوردی است.

سامانه‌های گزارش‌دهی باید توسط فعالان ورزش کوهستان و سازمان‌های مرتبط با آنان طراحی، ایجاد و سازمان‌دهی شوند و در حالت ایده‌آل، خدمات امداد و نجات نیز از آنها پشتیبانی کنند.

دولت‌ها نیز می‌توانند با هدف ارتقای ایمنی عمومی و کاهش هزینه‌های نظام سلامت، نقش حمایتی داشته باشند.

جامعه کوهنوردی باید از صناعی مانند هوانوردی یاد بگیرد؛ صنعتی که دهه‌ها جمع‌آوری و تحلیل داده‌های حوادث، به بهبود مستمر فناوری، سیستم‌ها، رویه‌ها، آموزش خدمه و مدیریت منابع انسانی منجر شده است.

این فرایند توانسته است صنعتی را که ذاتاً با خطر همراه است، به ایمن‌ترین شکل حمل‌ونقل عمومی تبدیل کند.

در برخی کشورها هم‌اکنون سامانه‌های گزارش‌دهی حوادث وجود دارد و راهکارهای متناسب با شرایط هر کشور طراحی و آزموده شده‌اند.

برخی از این سامانه‌های موفق، حمایت گسترده جوامع عضو را به دست آورده‌اند و ما نیز دانش و تجربه‌ای داریم که می‌توانیم با دیگران به اشتراک بگذاریم.

۵. اصول و ملاحظات مهم

برای اینکه گزارش‌دهی حوادث بتواند هدف خود را محقق کند و آموخته‌های حاصل از آن به راحتی در اختیار جامعه قرار گیرد، باید چند اصل مهم رعایت شود:

• متولی مشخص و پایدار

سامانه‌های جمع‌آوری داده باید توسط یک فدراسیون ملی، سازمان امداد و نجات یا سازمان دیگری با ظرفیت لازم اداره شوند؛ سازمانی که بتواند این خدمت را در یک دوره طولانی و به شکل مستمر حفظ کند و الزامات لازم را رعایت نماید.

• روش جمع‌آوری داده

جمع‌آوری داده می‌تواند بر اساس گزارش‌های داوطلبانه افراد درگیر حادثه یا شاهدان باشد یا از طریق سامانه‌های رسمی و اجباری جمع‌آوری داده انجام شود.

• تحلیل بی‌طرفانه

یادگیری از حوادث نیازمند ثبت دقیق واقعیت‌های مهم برای تحلیل صحیح است.

فرایند تحلیل نیز باید تخصصی، بی‌طرفانه و بدون قضاوت باشد.

• اعتماد جامعه کوهنوردی

در سامانه‌های خوداظهاری، مشارکت جامعه اهمیت اساسی دارد.

برای ایجاد این مشارکت باید اعتماد ایجاد شود؛ مهم‌تر از همه از طریق حفظ حریم خصوصی و نشان دادن منفعتی که این سامانه برای کل جامعه کوهنوردی دارد.

• حفظ ناشناس بودن

برای رعایت حریم خصوصی و جلوگیری از قضاوت، هویت شاهدان و قربانیان باید محفوظ بماند.

سامانه‌های خوداظهاری نیز باید سیاست‌های مشخصی برای نظارت و مدیریت گزارش‌ها داشته باشند.

• استفاده از نتایج

کارآمدی سامانه‌های گزارش‌دهی حوادث تا حد زیادی به این بستگی دارد که نتایج آنها به بهبود ایمنی و آموزش کوهنوردان منجر شود.

داده‌ها باید به شکل مناسب مورد استفاده قرار گیرند و نتایج نیز باید به‌موقع و موثر در اختیار مخاطبان قرار گیرد.

• نحوه انتشار یافته‌ها

نتایج گزارش‌دهی حوادث باید متناسب با مخاطبان مورد نظر منتشر شوند.

- داستان و روایت حادثه می‌تواند درس‌های آن را منتقل کند.
 - اشتراک‌گذاری آزاد تجربه‌ها می‌تواند علاقه و آگاهی ایجاد کند.
 - انتشار عمومی داده‌ها و تحلیل‌ها می‌تواند دانش قابل استفاده تولید کند.
- UIAA اعلام کرده است که مجموعه‌ای از سامانه‌های گزارش‌دهی موجود را برای ارائه نمونه‌های موفق در اختیار جامعه قرار خواهد داد.

همچنین UIAA قصد دارد در ادامه، راهنمایی‌ها و توصیه‌های بیشتری درباره طراحی سامانه‌های گزارش‌دهی حوادث ارائه کند؛ از جمله درباره:

- مدل‌های داده؛
- رابط‌های کاربری متناسب با شرایط و جوامع مختلف؛
- شیوه‌های انتقال و انتشار نتایج؛
- و مزایای اثبات‌شده این سامانه‌ها.

۶. ملاحظات حقوقی نباید مانع ایمنی شوند

ما تاکید می‌کنیم که هدف از گزارش‌دهی حوادث، شناخت علل حوادث و ارتقای ایمنی است، نه قضاوت یا مقصرشناسی. برای بهبود موثر ایمنی و پیشگیری از حوادث، باید بتوانیم علل ریشه‌ای همه حوادث را بررسی کنیم؛ حتی زمانی که عوامل ذهنی یا انسانی مانند اشتباه فردی یا نقص در طراحی تجهیزات در آنها دخیل بوده‌اند.

رسیدن به این هدف مستلزم آن است که تمام داده‌ها و اطلاعات حیاتی برای تحلیل، در دسترس باشند.

اگر افراد به دلیل ترس از شکایت قضایی یا واکنش افکار عمومی از ارائه اطلاعات خودداری کنند، ممکن است علل ریشه‌ای حادثه هرگز شناسایی نشود و در نتیجه، فعالیت‌های ایمنی آسیب ببینند.

بنابراین یکی از اصول اساسی فعالیت موثر در حوزه ایمنی این است که همه افراد باید بتوانند حوادث، رخدادها و خطاهای خود را بدون ترس از شکایت قضایی، تعقیب قانونی یا شرمساری گزارش کنند و در صورت تمایل، ناشناس باقی بمانند.

جامعه کوهنوردی باید اشتراک‌گذاری صادقانه اشتباهات را تشویق کند، نه اینکه فرد را به دلیل بیان اشتباه خود محکوم کند.

در برخی کشورها ممکن است قوانین یا مقررات بیمه‌ای، درباره مسئولیت حقوقی کوهنوردان، راهنمایان و سایر افراد درگیر در حوادث نگرانی‌هایی ایجاد کنند.

تمام سامانه‌های گزارش‌دهی باید الزامات و محدودیت‌های قانونی کشور مربوطه را رعایت کنند، اما مهم است که نگرانی‌های مربوط به مسئولیت حقوقی باعث کاهش حجم یا کیفیت داده‌های قابل استفاده برای تحلیل نشود.

در صورت ضرورت، باید از ابزارهای مناسب موجود در چارچوب قوانین هر کشور برای تضمین جریان اطلاعات استفاده شود، از جمله:

- حفظ ناشناس بودن افراد؛
- رضایت‌نامه‌ها و اسقاط مسئولیت‌های مناسب؛
- تفکیک داده‌های عمومی از داده‌های حساس؛
- و سایر سازوکارهای مناسب.

آنچه اهمیت دارد این است که کوهنوردان، راهنمایان، امدادگران و سایر افراد بتوانند گزارش‌دهی حوادث و اشتراک‌گذاری داده‌ها را یک مسئولیت مشترک بدانند، نه یک خطر حقوقی.

گزارش یک حادثه، واقعیت‌های مربوط به آن حادثه یا مسئولیت‌های قانونی افراد بر اساس "وظیفه مراقبت" را تغییر نمی‌دهد.

اگر حادثه ناشی از سهل‌انگاری یا اقدامات مجرمانه باشد، موضوع باید به صورت مستقل مورد بررسی قرار گیرد. چنین بررسی مستقلی نباید با گزارش‌دهی با هدف ارتقای ایمنی کوهنوردی تداخل داشته باشد.

۷. گزارش‌دهی حوادث یک تعهد اخلاقی است

ایمنی در ورزش‌های کوهستانی، مسئولیتی مشترک میان افراد و سازمان‌ها است.

ایمنی و سلامت همه کسانی که وارد کوهستان می‌شوند، به تمایل و توانایی ما برای گزارش، تحلیل و انتشار اطلاعات مربوط به حوادث و شبه‌حوادث وابسته است.

بنابراین، ما گزارش‌دهی حوادث و اشتراک‌گذاری داده‌ها را یک تعهد اخلاقی و یکی از ارکان اصلی فعالیت مسئولانه می‌دانیم.

سازمان‌های امضاکننده این بیانیه از تمام اعضا و ذی‌نفعان می‌خواهند سامانه‌هایی را برای جمع‌آوری، ثبت و اشتراک‌گذاری نظام‌مند و شفاف داده‌های مربوط به حوادث و رخدادها ایجاد و حفظ کنند.

با همکاری یکدیگر می‌توانیم فرهنگی مبتنی بر شفافیت، یادگیری و ایمنی را برای همه کسانی که از کوهستان لذت می‌برند ایجاد کنیم.

نسخه اول، سپتامبر ۲۰۲۶ امضاکنندگان:

Peter Muir
رئیس UIAA

Gebhard Barbisch
رئیس ICAR

Urs Wellauer
رئیس IFMGA

منبع:

<http://www.theuiaa.org/position-paper-published-on-accident-reporting>

برگردان: کمیته تحقیق و پژوهش